

۱۲۷۹ / ۸ / ۸

بسم خدا

اعتبارات اسنادی

نگارش
مصطفی ماندگار

پایان نامه

ارائه شده به دانشکده تحصیلات تکمیلی بعنوان بخشی از
فعالیت‌های تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته

حقوق خصوصی

از

دانشگاه شیراز

شیراز، ایران

۶۸۹۶

ارزیابی و تصویب شده توسط کمیته پایان نامه با درجه عالی

امضاء اعضاء کمیته پایان نامه

۱- دکتر شهریار بهرامی استادیار حقوق دانشگاه شهید بهشتی (رئیس کمیته)

۲- دکتر محمد امامی استادیار حقوق دانشگاه شیراز

۳- دکتر نادر مردانی استادیار حقوق دانشگاه شیراز

شهریور ماه ۷۸

۳۰/۵۵

تقدیرم به :

پدر بزرگوار و مادر مهربانم اسوه های صبر ، فداکاری و ایثار
و استاد علم و اخلاق جناب آقای دکتر شهریار بهرامی که چراغ
پرفروغ مهر و محبت ایشان فرا راه زندگی ام بوده است.

سپاسگزاری

برخود واجب می دانم که از زحمات بی شائبه و گرانقدر همه
معلمین و اساتیدی که در طول دوران تحصیلی با بذل عنایت و
مجاهدت خویش یاری ام نمودند، بویژه کلیه اساتید ارجمند دانشکده
حقوق دانشگاه شیراز تشکر نمایم.

از استاد گرانمایه جناب آقای دکتر شهریار بهرامی که در
نگارش این پایان نامه مرا صادقانه مورد ارشاد و راهنمایی قرار دادند
و نیز از اساتید معظم آقایان دکتر نادر مردانی و دکتر محمد امامی
کمال امتنان و سپاسگزاری را دارم.

چکیده

اعتبارات اسنادی

توسط

مصطفی ماندگار

یکی از مسائل قابل توجه در هر قرارداد، پرداخت و نحوه اجرای تعهدات طرفین است. هر طرف قرارداد سعی بر آن دارد مادام که طرف دیگر تعهد خویش را اجرا ننموده از ایفای تعهد سرباز زند و یا حتی الامکان پس از حصول تضمین کافی از طرف مقابل وفای به عهد نماید.

در یک معامله بین المللی نگرانی های طرفین به جهات مختلف از قبیل عدم آگاهی از وضعیت و حسن شهرت تجاری همدیگر، بعد جغرافیایی، مسائل سیاسی و اقتصادی و اجتماعي کشورها قوانین مختلف، محدودیت های ناشی از اجراء احکام خارجی و ... به مراتب از یک معامله داخلی بیشتر است.

بر این اساس وجود مکانیسمی که باعث تسهیل و تضمین اجرای تعهدات طرفین شود، ضروری بنظر می رسد. فروشندگان تمایل دارند مادامیکه وجه کالای فروخته شده به آنها پرداخت نشده و یا پرداخت بهای خدمات مورد تضمین قرار نگرفته از تسلیم مبیع یا ارائه خدمات خودداری نمایند. خریداران

نیز تمایل دارند پس از دریافت کالا یا ارائه سرویس و خدمات وجه آنرا بپردازند. این تقابل منافع باعث پیدایش اعتبارات اسنادی بعنوان یک وسیله پرداخت در صحنه قراردادهای بین المللی شدند.

امروزه بوسیله اعتبارات اسنادی، کالا، خدمات و حتی حقوق و امتیازات مورد پرداخت و تضمین قرار می گیرند. شاید بهترین و منتهای خواسته طرفین آن باشد که فروشنده کالا یا صاحب حقوق و امتیاز و یا ارائه دهنده خدمات مادامی که ما به ازاء کالا خدمات یا حقوق خود را دریافت ننموده و یا دریافت آن مورد تضمین قرار نگرفته کماکان بر دارائی خویش مسلط باشد و خریدار هم قبل از آنکه پرداختی انجام داده باشد، بتواند کالای خریداری شده را بفروشد و یا از مزایای خدمات و حقوق مورد معامله بهره برداری نماید.

جمع همه این اهداف در قالب اعتبارات اسنادی ممکن می شود بانک یا بانکهایی دخالت می نمایند و در آن واحد مسئولیت و حقوق طرفین قرارداد را لحاظ نموده و تحقق خواسته ایشان را مسلم و خاطر طرفین را آسوده می نمایند. پرداخت بهای کالا یا خدمات را به نفع فروشنده (ذینفع اعتبار) تضمین می نمایند و فروشنده مدارک و اسناد مقرر و لازم را به بانک تقدیم و وجه آنرا دریافت می نماید. بانک اسناد و مدارک مزبور را که از فروشنده تحویل گرفته به خریدار می دهد و از این طریق خریدار را مطمئن می سازد که مادامی که اسناد و مدارک مالکیت را بدست نیاوده وجهی هم نخواهد پرداخت. در عین حال خود بانک هم از نوعی تضمین در مقابل دستور دهنده

افتتاح اعتبار (مشتری) برخوردار است که استرداد وجه اعتبار پرداختی به

ذینفع را از ناحیه مشتری تضمین می نماید.

در این پایان نامه بررسی و تعریف این مکانیسم بانکی جالب و انواع و

تکنیکهای مختلف پرداخت بوسیله آن مدار بحث ما را تشکیل می دهد.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول - مقدمه و کلیات	۱
بخش اول - روشهای پرداخت و تامین آن در معاملات بین المللی	۶
مبحث اول - روشهای پرداخت مستقیم	۶
بند اول - پرداخت نقدی همزمان با سفارش	۶
بند دوم - پرداخت به شرط رویت (دیداری)	۷
بند سوم - پرداخت از طریق برات	۸
مبحث دوم - روشهای تامین (تضمین) پرداخت	۹
بند اول - وصولی اسنادی	۹
الف- تحویل اسناد در مقابل پرداخت	۱۱
ب- تحویل اسناد در مقابل قبولی نویسی	۱۱
ج- قبولی نویسی همراه با تحویل اسناد در مقابل پرداخت	۱۱
بند دوم - اعتبارات اسنادی	۱۲
بخش دوم - جایگاه اعتبارات اسنادی در بین روشهای پرداخت در تجارت بین المللی	۱۳
فصل دوم - شناسایی اعتبارات اسنادی	۱۶
بخش اول - تاریخچه و منابع اعتبارات اسنادی	۱۶
بخش دوم - تعریف و عناصر	۲۰
مبحث اول - تعریف اعتبارات اسنادی	۲۰
مبحث دوم - عناصر و مختصات و روابط اعتبار اسنادی	۲۳
بند اول - اطراف یک اعتبار نامه	۲۳
الف - خریدار یا متقاضی گشایش اعتبار	۲۳
ب- بانک گشایش کننده اعتبار	۲۳

عنوان	صفحه
ج- بانک ابلاغ کننده اعتبار	۲۴
د- فروشنده	۲۵
ه- بانک معامله کننده	۲۶
بند دوم - نحوه و مکانیسم گشایش اعتبار	۲۶
الف- رابطه بین خریدار و فروشنده (دستور دهنده و ذینفع)	۲۷
ب- رابطه بین دستور دهنده و بانک گشاینده اعتبار	۲۸
ج- رابطه بین بانک و ذینفع	۲۹
بند سوم - توصیف مشخصات اعتبار اسناد لازم	۳۰
بند چهارم - مراجعات اشخاص بهم و به دیگران در اعتبارات اسنادی	۳۵
الف- مراجعه به دستور دهنده	۳۵
۱- مسئولیت دستور دهنده از حیث پرداخت وجه اعتبار	۳۵
۲- مسئولیت دستور دهنده و امکان مراجعه به وی از بابت خدمات بانکهای کارگزار	۳۷
ب- امکان رجوع بانکهای واسطه به اشخاص اعتبار	۳۹
۱- مراجعه به بانک نمایندگی دهنده	۴۱
۲- امکان مراجعه بانک واسطه به ذینفع	۴۲
ج- امکان رجوع بانک گشاینده اعتبار به ذینفع	۴۳
د- امکان رجوع خریدار به ذینفع (فروشنده)	۴۳
ه- امکان رجوع فروشنده (ذینفع) به خریدار (دستور دهنده)	۴۳
بخش سوم - انواع اعتبارات اسنادی و تکنیکها و طرق پرداخت آن	۴۵
مبحث اول - اعتبارات قابل برگشت	۴۵
مبحث دوم - اعتبارات غیر قابل برگشت	۴۸
بند اول - اعتبار تایید نشده (معمولی)	۵۱
بند دوم - اعتبار تایید شده	۵۱
مبحث سوم - اعتبارات ضمانتی	۵۴
مبحث چهارم - تکنیکهای بانکی پرداخت بوسیله اعتبارات اسنادی	۶۰
بند اول - اعتبار قابل انتقال	۶۰
بند دوم - اعتبار گردان	۶۳

عنوان	صفحه
بند سوم - اعتبار ماده قرمز	۶۵
الف- اعتبار ماده قرمز ساده	۶۶
ب- اعتبار ماده قرمز اسنادی	۶۶
بند چهارم - اعتبار اتکایی (پشت به پشت)	۶۶
مبحث پنجم - طرق پرداخت اعتبارات مفتوحه	۶۸
بند اول - اعتبار دیداری	۶۸
بند دوم - اعتبارات وعده‌دار	۶۹
بند سوم - قبولی برات	۷۱
فصل سوم - حقوق حاکم بر اعتبارات اسنادی	۷۲
بخش اول - تحلیل ماهیت حقوقی	۷۲
مبحث اول - عقد یا ایقاع بودن تعهد اعتباری	۷۳
مبحث دوم - شرایط صحت قرارداد اعتبار اسنادی	۷۴
بند اول - ایجاب و قبول در اعتبارات اسنادی	۷۵
بند دو - موضوع معامله	۷۶
مبحث سوم - رضایی یا تشریفاتی بودن تعهد اعتباری	۷۷
مبحث چهارم - اصلی یا تبعی بودن تعهد اعتباری	۷۸
مبحث پنجم - عهدی یا تکمیلی بودن	۷۹
مبحث ششم - معوض یا مجانی بودن	۸۰
مبحث هفتم - لازم یا جایز بودن	۸۱
مبحث هشتم- ماهیت حقوقی مستقل و منحصر به فرد اعتبارات و ویژگیهای آن	۸۴
بند اول - تئوری اصالت ظاهر	۸۶
بند دوم- تئوری مالکیت محل و انتقال محل دارائی	۸۷
بند سوم - موضوعیت داشتن و قائمیت به خود	۸۸
بند چهارم - استقلال اعتبارات اسنادی	۸۹
بند پنجم - ویژگی تفکیک رابطه یا روابط موجد از رابطه یا روابط سندی	۹۰
بند ششم - وصف تجریدی	۹۱
بند هفتم - وصف تنجیری	۹۲
بند هشتم - وصف تجاری	۹۲

عنوان	صفحه
بند نهم - ویژگی مبادله ای یا قابلیت نقل و انتقال	۹۳
بند دهم - وصف مسئولیت تضامنی	۹۵
بند یازدهم - وصف مصونیت از توجه ایراد و استثناء	۹۷
بند دوازدهم - مفروض بودن حسن نیت	۹۷
بند سیزدهم - اصل تبعیت از شرایط اعتبار و تطبیق دقیق	۹۸
بند چهاردهم - اهمیت جنبه های تاسیسی قانونی از یکسو و تفوق جنبه های	
کاربردی از سوی دیگر	۹۹
بند پانزدهم - همسان بودن موازین قانونی	۱۰۰
بند شانزدهم - وحدت شکلی عملیات و اسناد و مدارک	۱۰۰
بخش دوم - اصول حاکم بر اعتبارات اسنادی	۱۰۲
مبحث اول - اصل استقلال اعتبارات اسنادی	۱۰۲
بند اول - مفهوم و شناسایی قاعده	۱۰۲
بند دوم - استثناء وارد بر قاعده - مطالبه من غیر استحقاق ذینفع	۱۰۷
مبحث دوم - اصل تبعیت مطلق از شرایط اعتبار	۱۱۳
نتیجه گیری	۱۱۹
منابع	۱۲۱
الف) منابع فارسی	۱۲۱
ب) منابع خارجی	۱۲۴

چکیده و صفحه عنوان به انگلیسی

فصل اول

مقدمه و کلیات

یک معامله بین المللی همواره توأم با مخاطراتی برای طرفین قرارداد است معمولاً مبنای مخاطرات مزبور، قصور یکی از طرفین و یا مسائل گریز ناپذیری از قبیل نابسامانیهای اقتصادی، سیاسی و اجتماعی است. روشهای پرداخت در صحنه بین المللی، برای زدودن مخاطرات متعاملین و نیز بی نیاز ساختن ایشان از ارزیابی اقتصادی و ملات و اعتبار یکدیگر، متحول و دگرگون بوده است. تا اواخر قرن هیجدهم، معاملات بین المللی از پویایی چندانی برخوردار نبوده و شیوه ثابت و یکسانی داشت؛ خریدار با مراجعه به فروشنده و پرداخت نقدی بهای کالای خریداری شده، کالا را تحویل می گرفت. به این ترتیب هیچگونه نگرانی از عدم

^۱ - کریمی، دکتر اسدالله، "مروری بر اعتبارات اسنادی و آخرین مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی" مجله حقوقی شماره ۹، پائیز و زمستان ۶۶، ص ۸۸، انتشارات دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران.

اجرای مفاد تعهدات برای طرفین وجود نداشت لیکن با توسعه روابط جوامع در سطح بین المللی بویژه پس از انقلاب صنعتی، شیوه سنتی پرداخت کافی نمی نمود و بکارگیری روشهای جدید و مدرن که متناسب با نیاز روز بازار باشد، ضروری بنظر می رسید.

در روشهای جدید سعی بر این است که منافع متعارض طرفین تأمین گردد ولی عمده این شیوه ها نیز از عیب مبرا نبوده اند فلذا وجود مکانیسمی که باعث تسهیل و تضمین اجرای تعهدات طرفین شود و حتی الامکان نفع متقابل دو طرف قرارداد را تأمین و از نقائص سایر روشها مصون باشد، ایجاب می نماید. روش پرداخت یا شرایط پرداخت در معاملات بین المللی از زوایای مختلف مورد توجه طرفین قرار می گیرد بطوریکه هر کدام از ایندو سعی در جلب منافع بیشتر خود دارند و می خواهند مطلوبترین روش انجام معامله را از نظر تأمین حداکثر منافع خود به طرف مقابل تحمیل نمایند و از اینروست که مسأله نحوه پرداخت در قراردادها، همواره مورد توجه تجار و محافل تجاری و انجمن های حقوقی - تجاری بین المللی بوده است.

در حقوق داخلی بواسطه آنکه مخاطرات کمتر از آنچه در معاملات بین المللی و در صحنه تجارت خارجی دیده می شود، معمولاً پرداختها از شیوه واحدی در نظامهای حقوقی مختلف تبعیت می نمایند. استفاده از پول نقد و چک بیشتر متداول بوده و از سفته و برات هم در مواردی استفاده می گردد اما همین شیوه استفاده از اسناد تجاری در پرداخت داخلی نیز مصون از بی کفایتی در

^۱ - ماهنامه صنعت حمل و نقل، معامله براساس روش وصولی، فقط در صادرات شماره ۶۱، ص ۸۸ سال ۶۶

اجرای متقابل تعهدات یا تضمین آنها نمانده است. در تجارت بین‌المللی گرچه امنیت حقوقی کمتری (نسبت به آنچه در حقوق ملی کشورها وجود دارد) دیده می‌شود لیکن توسعه روابط بازرگانی جوامع و اشخاص در سطح بین‌الملل، زمینه را معد پیش بینی شیوه های متعدد پرداخت نموده، بگونه ای که به فراخور تعدد موضوع معامله و میزان اعتبار و آشنایی طرفین به همدیگر و سایر مسائل مرتبط با امنیت روابط قراردادی، شیوه های مختلف پرداخت نیز بوجود آمده و توسعه یافته‌اند، پاره‌ای از این شیوه ها تقریباً مردود و پاره ای از استفاده کمتر برخوردار بوده و بعضی از آنها نیز بواسطه طبع مساعد تضمینی که از آن برخوردارند و اینکه با منطق قراردادی و اهداف متعاملین سازگارترند، مورد استفاده بیشتر و شاید منحصر به فرد باشند.

علیرغم تنوع و تعدد مکانیسم های پرداخت در تجارت بین‌الملل، اعتبارات اسنادی مقبول ترین روش پرداخت محسوب می‌شود زیرا فروشنده و خریدار مطمئن به انجام تعهدات یکدیگر هستند و در عین حال تسلیم و تسلیم بیع و ثمن که در معاملات سنتی وجود داشت، در اینجا هم حاکمیت دارد.^۱

علت استقبال شایان توجه از این مکانیسم، گوناگون و متعدد است:

اولاً- بواسطه دخالت بانکها که از اعتبار و ملاتت مطمئن تر و بیشتری نسبت به اطراف قرارداد برخوردارند، اجراء تعهداتی که در حالت معمول خود بعهدہ طرفین است با دخالت و حمایت مع الواسطه یک یا چند بانک مورد تضمین و تحکیم قرار می‌گیرد. به جای فروشنده، مسئولیت تحویل و بررسی و تطبیق اسناد

^۱ - خزاعی، دکتر حسین، روشهای پرداخت ثمن در تجارت بین‌الملل مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، شماره ۳۳، ص ۳۲، بهمن ۵۳.

و مدارک و حفظ و ارائه به موقع و صحیح آنها از یکطرف و به جای خریدار مسئولیت پرداخت وجه کالا یا خدمت ارائه شده از طرف دیگر بعهده بانک قرارداده می‌شود.

ثانیاً- نفع متقابل طرفین قرارداد دائر بر خودداری از تسلیم کالا یا ارائه خدمت تا زمان پرداخت بهای آن از یکسو و خودداری از پرداخت هرگونه وجه مادام که کالا و یا اسناد و مدارک آن تحویل نشده، از سوی دیگر با هم جمع می‌شوند.

ثالثاً- از طرح بسیاری از دعاوی بیهوده و پرهزینه که مشکلات عدیده‌ای را برای طرفین از حیث هزینه داری، صلاحیت دادگاه، قانون حاکم، توقف رونق تجاری و... به بار می‌آورد، خودداری می‌نماید.

رابعاً- بعنوان ضابطه و معیاری برای تشخیص میزان رونق تجاری و پیشرفت اقتصادی و صنعتی یک کشور به شمار می‌آیند و باعث حذف معیارهای سنتی سنجش قدرت اقتصادی بر پایه حجم ذخایر زیرزمینی و غیره می‌شوند بطوریکه هر چه استفاده از این ابزارها بیشتر و گسترده تر باشد، آن کشور برخوردار از رونق اقتصادی و صنعتی بالاتر شناخته می‌شود.^۱

خامساً- نگرانی‌های طرفین معامله را در ابعاد مختلف حذف و یا به حداقل می‌رسانند؛ عدم شناخت طرفین از همدیگر، بعد جغرافیایی زیاد، اختلافات موجود بین فرهنگ و رسوم و عرف و عادات دوطرف، مسائل روانی ناشی از بی‌اعتمادی به اوضاع و احوال سیاسی و اجتماعی و اقتصادی دو کشور، مشکلات ناشی از فقدان

^۱ - بهرامی، دکتر شهریار، پلی‌کپی درس حقوق تجارت بین‌الملل دوره دکتری حقوق خصوصی دانشگاه شهید بهشتی، تابستان ۷۸.

یک مرجع قضائی مشخص، مسائل و مشکلات مربوط به قانون صلاحیتدار حاکم، مشکلات ناشی از اجراء احکام توسط ذینفع در یک کشور بیگانه و... عمده مسائل هستند که حذف و یا به حداقل رسیدن آنها باعث تسهیل و رونق تجارت بین‌المللی شده و شکوفایی اقتصادی و صنعتی کشورها را در پرتو این سهولت و تضمین بدنبال خواهد داشت.^۱

^۱ - همان منبع.